

UNIVERZITA KOMENSKÉHO
Vedecká rada Rímskokatolíckej cyrilometodskej
bohosloveckej fakulty

ThLic. Jozef Možiešik
Autoreferát dizertačnej práce

**Katechumenátny model formácie birmovancov k prijatiu
zodpovednosti za život viery**

na získanie: akademického titulu „doktor“

v doktorandskom študijnom programe: katolícka teológia

Bratislava 2020

Dizertačná práca bola vypracovaná v externej forme doktorandského štúdia na Univerzite Komenského v Bratislave, Rímskokatolíckej cyrilometodskej Bohosloveckej fakulte.

Predkladateľ: **ThLic. Jozef Možiešik**
RKCMBF UK Bratislava

Školiteľ: **ThDr. Jozef Šeling, PhD.**
RKCMBF UK Bratislava

Oponenti: **prof. RNDr. Ladislav Csontos, PhD.**
TF TU Bratislava

prof. ThDr. Jozef Jarab, PhD.
Spišské Podhradie

prof. ThDr. Marian Šuráb, PhD.
RKCMBF UK Bratislava

Autoreferát bol rozoslaný: 3.6.2020

Obhajoba dizertačnej práce sa koná **23.6.2020** o **10.15** pred komisiou pre obhajobu dizertačnej práce v študijnom programe doktorandského štúdia, vymenovanou dekanom fakulty dňa 1.6.2020 na Univerzite Komenského v Bratislave, Rímskokatolíckej cyrilometodskej Bohosloveckej fakulte.

ThDr. Ing. Vladimír Thurzo, PhD.
dekan RKCMBF UK
Kapitulská 26, 814 58 Bratislava

ZHRNUTIE

Po školskom vyučovaní náboženstva prináleží príprave na prijatie sviatosti birmovania druhý najväčší podiel z celkovej katechizačnej činnosti slovenských farností. Cieľovou skupinou sú zväčša mladí vo veku 15 – 18 rokov. Farnosti realizujú pestrú paletu formačných projektov, ktoré sa od seba líšia formou, obsahom, dĺžkou i celkovou víziou. V niektorých diecézach sú model či obsahová stránka prípravy podrobnejšie vymedzené smernicami, stanovenými kompetentnou autoritou. K dispozícii je viacero metodických príručiek a odbornú podporu poskytujú aj diecézne katechetické úrady. Na druhej strane sa zodpovední za prípravu birmovancov potýkajú s množstvom ťažkostí, často poukazujú na náročnosť práce s deťmi a mládežou, neochotu rodičov birmovancov či farskej komunity, a nezriedka sami spochybňujú efektivitu prípravných kurzov. V diskusii sa objavujú názory, volajúce po celkovej zmene modelu prípravy. Riešením viacerých zmienených problémov môže byť katechumenátny model prípravy na prijatie sviatosti birmovania, katechizačný projekt, inšpirovaný katechumenátnou formáciou.

Primárnym cieľom práce je identifikovať princípy

adaptácie bohatstva krstného katechumenátu pre potreby katechizácie birmovancov a formácie k prijatiu kresťanskej identity, sekundárnym poskytnúť zodpovedným teoretickú bázu pre zostavenie farských prípravných projektov katechumenátneho typu.

Vízia katechumenátu ako vzoru či inšpiračného prameňa každej katechézy sa formovala pozvoľna. Krátko po Druhom vatikánskom koncile, z ktorého iniciatívy bol obnovený katechumenát, sa objavujú aj prvé úvahy o rozšírení katechumenátnej formácie na pokrstených. Dokumenty navrhujú vytvorenie takzvaného kvázi katechumenátu pre pokrstené deti, mládež i dospelých, ktorí sa pripravujú na prijatie sviatostí birmovania a Eucharistie. Objavujú sa tiež návrhy formou katechumenátu vyučovať náboženstvo či pripravovať snúbencov na prijatie sviatosti manželstva. Vzhľadom na kontext, v ktorom sa uvedené dokumenty k problematike vyjadrujú, možno konštatovať, že situáciu posudzujú výlučne v katechetickvej rovine. Nedostatkom takéhoto prístupu je, že neberie do úvahy právne, liturgické či ekleziálne postavenie katechumenov. Nezohľadňuje, že katechumen, na rozdiel od ostatných adresátov katechézy, nie je kresťanom, a teda ani nositeľom krstnej milosti. Jeho pričlenenie k Cirkvi je špecifické a dočasné a môže byť

zavŕšené len prijatím iniciačných sviatostí alebo opustením katechumenátu. Druhá línia, ktorá bola napokon prijatá, sa rozvíjala smerom k uchopeniu katechumenátu ako vzoru a prameňu inšpirácie každej katechézy.

Najvýznamnejší prienik medzi katechumenátom dospelých a prípravou na prijatie sviatosti birmovania sa týka cieľov. Spoločnými cieľmi oboch formačných projektov sú plné uvedenie do kresťanského života, prijatie identity svedka a prevzatie zodpovednosti za uchovávanie a odovzdávanie pokladu viery. Ďalší prienik sa týka protagonistov prípravy, katechumenát so svojím dôrazom na formačné pôsobenie farnosti môže výrazne inšpirovať aj prípravu na prijatie sviatosti birmovania. Osobitý dynamizmus dodáva formácii stupňovitý charakter, úzke prepojenie s liturgiou, dôraz na iniciáciu a veľkonočný charakter katechizácie.

Predkladaná práca obsahuje aj praktický náčrt katechetického programu, zostaveného na základe stanovených kritérií. Program kladie špecifický dôraz na formačné pôsobenie farského spoločenstva, iniciačný rozmer a liturgické obrady, ktorými sú katechizovaní posväcovaní na ceste učeníctva a hlbšie uvádzaní do mystéria Krista. Dôležitým vodidlom pre jeho zostavenie sú normy a princípy, stanovené Obradom uvedenia pre prípravu dospelých, ktorí boli pokrstení

v detstve, nedostalo sa im však primeranej formácie a v dospelosti žiadajú plné uvedenie do kresťanského života.

Kľúčové slová: birmovanie, katechumenátny model, formácia, iniciácia, identita.

SUMMARY

The preparation for receiving of the Sacrament of Confirmation constitutes a significant portion of the total catechetical programs of parishes. Despite the efforts made, the responsible persons often find the preparation ineffective and do not consider the achieved goals proportionate to the used means. In the professional debate and practice are voices calling for a general change in the concept of the preparation of the baptized ones to receive the Sacrament of Confirmation. The answer may be the requirement of General Directory for Catechesis that the catechumenal formation shall become a model, an inspiration and enrichment also for this form of catechesis.

The primary goal of the thesis is to identify the principles of adaptation of the richness of the baptismal catechumenate for the needs of the catechization of confirmands and for formation of receiving of Christian identity. The secondary goal is to provide to the responsible persons theoretical basis for the

composition of parochial preparatory projects of the catechumenate type.

Shortly after the Second Vatican Council occur the first reflections about the extension of the catechumenate formation to the baptized people. The documents propose the creation of a so-called quasi catechumenate for baptized children, youth and adults who are preparing to receive the sacraments of Confirmation and the Eucharist. However, they consider the situation exclusively at the catechetical level and do not take into account the legal, liturgical or ecclesial status of catechumens.

The second line, which was finally accepted, developed towards grasping the catechumenate as a model and the source of inspiration for each catechesis. The most significant intersection of catechumenate of adults and preparation for the receiving of the Sacrament of Confirmation relates to goals. The common goals of both formation projects are full initiation into Christian life, accepting of the witness identity and taking responsibility for the preservation and transmission of the treasure of faith. Another intersection relate to the protagonists of the preparation. Catechumenate with the emphasis on the formation effect of the parish can also markedly inspire the preparation for receiving the Sacrament of Confirmation. The

specific dynamism gives a gradual character to the formation, a close connection with the liturgy, emphasis and initiation and the Easter character of catechesis.

The presented thesis also contains a practical outline of the catechetical program. An important guideline for its composition are the standards and principles established in the Rite of Christian Initiation of Adults, who were baptized in childhood, but have not been adequately formed and require full initiation into Christian life in adulthood.

Key words: confirmation, catechumenal model, formation, initiation, identity.

ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY

Pramene a magisteriálne dokumenty

Katechizmus Katolíckej cirkvi. Trnava: SSV, 2017. ISBN 80-8161-258-9.

Kodex kanonického práva 1917. Olomouc: CMBF, 1969.

Kódex kánonického práva. Trnava: SSV, 2001. ISBN 80-7162-227-3.

Kódex kánonov východných cirkví [online] [cit. 08.05.2019].

Dostupné na internete:

www.kbs.sk/obsah/sekcia/h/dokumenty-a-vyhlasenia/p/kodex-kanonickeho-prava/c/cceo

Rímsky pontifikál obnovený podľa zásad ustanovených Druhým vatikánskym snemom a vyhlásený autoritou pápeža Pavla VI. Obrad birmovania. Trnava: SSV, 1976.

Rímsky rituál obnovený na príkaz posvätného Druhého všeobecného vatikánskeho koncilu a vyhlásený autoritou Pavla VI. Obrad uvedenia dospelých do kresťanského života. Trnava: SSV, 1993. ISBN 80-7162-029-7.

Rímsky rituál obnovený podľa zásad ustanovených Druhým vatikánskym koncilom a vyhlásený autoritou pápeža Pavla VI. Obrad krstu detí. Ružomberok: VERBUM, 2018.

Sväté písmo Starého i Nového zákona. Trnava: Spolok svätého Vojtecha, 2003. ISBN 80-7162-420-9.

BISKUPSKÁ SYNODA XV. ŘÁDNÉ GENERÁLNÍ SHROMÁŽDĚNÍ. *Mladí lidé, víra a rozlišování povolání* [online] [cit. 06.11.2019]. Dostupné na internete:

www.biskupstviplzen.blob.core.windows.net/cms/User
Files/Závěrečný%20dokument%20synody_final.pdf

DRUHÝ VATIKÁNSKY KONCIL. *Ad gentes*. In: *Dokumenty Druhého vatikánskeho koncilu*. Trnava: SSV, 2008, s. 487-536. ISBN 80-7162-738-8.

DRUHÝ VATIKÁNSKY KONCIL. *Sacrosanctum concilium*. In: *Dokumenty Druhého vatikánskeho koncilu*. Trnava: SSV, 2008, s. 161-201. ISBN 80-7162-738-8.

FRANTIŠEK. *Amoris laetitia*. Trnava: SSV, 2016. ISBN 987-80-8161-218-3.

FRANTIŠEK. *Aperuit illis* [online] [cit. 02.01.2020]. Dostupné na internete: www.kbs.sk/obsah/sekcia/h/dokumenty-a-vyhlasenia/p/dokumenty-papezov/c/aperuit-illis

JÁN PAVOL II. *Christifideles laici*. Bratislava: LÚČ, 1990. ISBN 80-7114-011-2.

JÁN PAVOL II. *Familiaris consortio*. Trnava: SSV, 1993. ISBN 80-7162-052-1.

JÁN PAVOL II. *Catechesi tradendae*. Bratislava: Saleziánske katechetické stredisko, 1993. ISBN 80-8540-523-7.

KONGREGÁCIA PRE KLÉRUS. *Všeobecné direktórium pre katechizáciu*. Trnava: SSV, 1999. ISBN 80-7162-264-8.

PAVOL VI. *Evangelii nuntiandi*. Trnava: SSV, 1999. ISBN 80-7162-266-4.

POSVÄTNÁ KONGREGÁCIA PRE KLÉRUS. *Všeobecné katechetické direktórium*. Bratislava: Saleziánske katechetické stredisko, 1992. ISBN 80-85405-02-4.

Patristické spisy

EGERIA. *Púť do Svätej zeme. Itinerarium Egeriae*. Bratislava:

- Dobrá kniha, 2006. ISBN 80-7141-539-1.
- HIPPOLYT ŘÍMSKÝ. *Apoštolská tradice*. Velehrad: Refugium Velehrad-Roma, 2000. ISBN 80-86045-45-5.
- CYRIL JERUZALÉMSKÝ. *Mystagógické katechese*. Velehrad: Refugium 1997. ISBN 80-86045-09-9.
- CYRIL VON JERUSALEM. Katechesen an die Täuflinge. In: *Bibliothek der Kirchenväter* [online] [cit. 08.05.2019]. Dostupné na internete: www.unifr.ch/bkv/kapitel2725.htm
- AUGUSTIN. O náboženském vyučování katechumenů. In: SVATÝ AUGUSTIN. *Katechetické spisy*. Praha: Krystal OP, 2005, s. 12-62. ISBN 80-85929-78-3.
- AUGUSTIN. Kázání ke katechumenům o Vyznání víry. In: SVATÝ AUGUSTIN. *Katechetické spisy*. Praha: Krystal OP, 2005, s. 63-77. ISBN 80-85929-78-3.
- AUGUSTIN. Vavřincova příručka o víře, naději a lásce. In: SVATÝ AUGUSTIN. *Katechetické spisy*. Praha: Krystal OP, 2005, s. 80-150. ISBN 80-85929-78-3.
- ŘEHOŘ Z NYSSY. Katechetická řeč. Praha: OIKOYMENH, 2015. ISBN 978-80-7298-513-5.
- SVATÝ ŘEHOŘ VELIKÝ. *Čtyřicet homilí na evangelia*. Olomouc: Krystal, 1946.
- TERTULIAN. Apologetikum. In: *Bibliothek der Kirchenväter* [online] [cit. 08.09.2019]. Dostupné na internete: www.unifr.ch/bkv/kapitel92.htm

Liturgické knihy

Benedikcionál. Obrad požehnaní. Rímsky rituál obnovený podľa rozhodnutia Druhého vatikánskeho koncilu uvedený do platnosti pápežom Pavlom VI. Trnava: SSV,

2007. ISBN 978-80-7162-693-0.

Liturgické čítania na každý deň. Trnava: SSV, 2013. ISBN 978-80-7162-975-7.

Požehnania. Trnava: SSV, 2009. ISBN 978-80-7162-771-5.

Rímsky misál obnovený podľa rozhodnutia Druhého vatikánskeho koncilu, uvedený do platnosti pápežom Pavlom VI. Vatikán: Typis Vaticanis, 2001.

Rímsky misál obnovený podľa smerníc stanovených Druhým vatikánskym koncilom a vyhlásený autoritou pápeža Pavla VI. Lekcionár na nedele a sviatky I. cyklus A. Trnava: SSV, 2002.

Rímsky rituál obnovený podľa smerníc ustanovených II. vatikánskym snemom a vyhlásený autoritou pápeža Pavla VI. Obrad pokánia. Ordo paenitentiae. Trnava: SSV, 1977.

Dokumenty biskupov a biskupských konferencií

Dokument o směřování katecheze a náboženského vzdělávání v České republice. Praha: ČBK, 2015.

Metodika pro katechezi a pastorači dospělých. Praha: ČBK, 2019.

FRANCOUZSKÁ BISKUPSKÁ KONFERENCE. *O směřování katecheze v dnešní době.* Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2008. ISBN 978-80-71195-221-3.

GRAUBNER, Jan. *Rok biřmování – Pastýřský list na První adventní nedeli* [online] [cit. 06.11.2019]. Dostupné na internete: www.ado.cz/wp-

content/uploads/2019/08/Pastyrsky_list_k_Roku_birmovani_1.pdf

ÖSTERREICHISCHE BISCHOFSKONFERENZ.

Katechumenat. Pastorale Orientierung. Wien: Generalsekretariat der Österreichischen Bischofskonferenz, 2016.

Monografie, štúdie a vedecké články

ALTRICHTER, Michal. Poznáni jména není opravdivý úsudek plus připojené ohjasnění. In: *Fórum pastorálních teologů VIII. Křest a iniciace.* Olomouc: Refugium, 2011, s. 308-326. ISBN 978-80-7412-072-5.

AMBROS, P avel. Křest dětí v sočasné pastoraci. Nástin stručného systematického pojednání. In: *Fórum pastorálních teologů VIII. Křest a iniciace.* Olomouc: Refugium Velehrad-Roma, 2011, s. 43-104. ISBN 978-80-7412-072-5.

AMBROS, Pavel. Dary Ducha Svatého a jej základní struktura po Druhém vatikánském koncilu. In: *Studijní texty ze spirituální teologie IX. O Duchu Svatém a svátosti břmování.* Olomouc: Refugium, 2012, s. 56-80. ISBN 978-80-7412-123-4.

AMBROS, Pavel. *Pastorace mladých.* Olomouc: Refugium, 2016. ISBN 978-80-7412-254-5.

CAMPATELLI, Maria. *Křest. Každý den u pramenů nového života.* Olomouc: Refugium, 2010. ISBN 978-80-7412-055-8.

CLERK, Paul. Jediný křest? Křest dospělých a křest malých dětí. In: *Fórum pastorálních teologů VIII. Křest a iniciace.* Olomouc: Refugium, 2011, s. 123-143. ISBN 978-80-7412-072-5.

- DARMO, Andrej. *Objavená identita. Model mystagogickej formácie kresťanskej identity animátorov a nielen ich*. Olomouc: Refugium, 2017. ISBN 978-80-7412-273-6.
- DŘÍMAL, Ludvík. Svátost biřmování a katecheze. In: *Cesty katecheze*. 2012, č. 2, s. 18-21. ISSN 1803-7224.
- DROBNER, Hubertus R. *Lehrbuch der Patrologie*. Freiburg in Breisgau: Herder, 1994. ISBN 978-3-451-23498-9.
- FOGASSY, Judit. *Průručka katechumenátnej katechézy*. Bratislava: Komisia pre katechizáciu a školstvo KBS, 2007. ISBN 978-80-969721-1-1.
- GRAUBNER, Jan. K Roku biřmování. Pokus o hodnocení zkušenosti. In: *Teologické texty* [online]. 2012, č. 3 [cit. 06.11.2019]. ISSN 0862-6944. Dostupné na internete: www.teologiketexty.cz/casopis/2012-3/K-Roku-birmovani-Pokus-o-hodnoceni-zkusenosti.html
- HARRINGTON, Daniel J. ed. *Sacra pagina. Evangelium podle Matouše*. Kostelní Vydří: Karmelitánske nakladatelství, 2003. ISBN 80-7192-423-7.
- HORKA, Róbert. Ducat Ipsa curiositas – Eucharistické povzbudenia katechumenov v Kázňach sv. Augustína. In: PIGULA, Juraj, OBYŠOVSKÁ, Anabela. eds. *Eucharistia. Štúdie z patristiky*. Košice: Equilibria, 2011, s. 70-78. ISBN 978-80-89284-84-9.
- KACZMAREK, Robert. Elementy organizacyjne katechezy przygotowującej młodzież do sakramentu bierzmowania w Polsce i w Niemczech. In: *Studia Katechetyczne* [online]. 2016, č. 9, s. 233-252. [cit. 06.11.2019]. ISSN 0138-0672. DOI: 10.21697/sk.2015.11.15
- KUNETKA, František. Jednota iniciačních svátostí z hlediska liturgické teologie. In: *Teologické texty* [online]. 2007,

č. 4 [cit. 02.01.2018]. ISSN 0862-6944. Dostupné na internete: www.teologicketexty.cz/casopis/2007-4/Jednota-iniciacnich-svatostiz-hlediska-liturgicke-teologie.html

- LICHNER, M. Úvodná štúdia. In: SV. AUGUSTÍN. *O katechizovaní úplných začiatovníkov. Preklad, analýza textu*. Trnava: Dobrá kniha, 2015, s. 7-43. ISBN 978-80-7141-970-9.
- MALLON, James. *Proměna farnosti. Z udržovacího režimu k misijnímu zápalu*. Praha: Karmelitánske nakladatelství, 2018. ISBN 978-80-7566-046-6.
- MATULNÍK, Jozef, et al. *Analýza religiozity mladých katolíkov na Slovensku. Poznatky zo sociologického výskumu*. Trnava: Dobrá kniha, 2014. ISBN 978-80-7141-884-9.
- MOLLONEY, Francis J., HARRINGTON, Daniel J. ed. *Sacra Pagina. Evangelium podle Jana*. Kostelní Vydří: Karmelitánske nakladatelství, 2009. ISBN 978-80-7192-991-8.
- MOŽIEŠIK, Jozef. *Katechumenátny model ako východisko pre katechizáciu žiadateľov a učiteľov krstu. Licenciátska práca*. Bratislava: Rímskokatolícka cyrilometodská bohoslovecká fakulta, 2018.
- MOŽIEŠIK, Jozef. Krstný katechumenát: inšpirácia pre katechézu. In: *Communio missio*. 2018, č. 1, s. 40-47. ISBN 978-80-971275-3-4.
- MURAWSKI, Roman. Katechumenálny wymiar katechezy - część I. In: *Katecheta* [online]. 2008, č. 2 [cit. 12.01.2019]. Dostupné na internete: www.katecheta.pl/Archiwum/2008/Katecheta-2-2008/VERBA-DOCENT/Katechumenalny-wymiar-katechezy-czesc-I

- MURAWSKI, Roman. Katechumenálny wymiar katechezy - część II. In: *Katecheta* [online]. 2008, č. 3 [online] [cit. 23.01.2020]. Dostupné na internete: www.katecheta.pl/Archiwum/2008/Katecheta-3-2008/VERBA-DOCENT/Katechumenalny-wymiar-katechezy-czesc-II
- MURAWSKI, Roman. Katechumenálny wymiar katechezy - część III. In: *Katecheta* [online]. 2008, č. 4 [cit. 23.01.2019]. Dostupné na internete: www.katecheta.pl/Archiwum/2008/Katecheta-4-2008/VERBA-DOCENT/Katechumenalny-wymiar-katechezy-czesc-III.
- NIKOLOVÁ, Monika. Katechumenát dospelých a jeho miesto v pastoračnej praxi Cirkvi. In: *Nové Horizonty*. 2015, roč. 9, č. 3, s. 141-146. ISSN 1337-6535.
- PAUL, Eugen. *Geschichte der christlichen erziehung, Band I, Antike und Mittelalter*. Freiburg, Basel, Wien: Herder, 1993. ISBN 978-3-451-23051-6.
- PUVÁK, Marcel. Sviatosť krstu v mystagogických katechézach sv. Cyrila Jeruzalemského. In: *Teologické texty* [online]. 2007, č. 4 [cit. 06.11.2019]. ISSN 0862-6944. Dostupné na internete: www.teologicketexty.cz/casopis/2007-4/Sviatost-krstu-v-mystagogickykh-katechezach-sv-Cyrila-Jeruzalemskeho.html
- TAFT, Róbert F. *Život z liturgie. Tradice Východu i Západu*. Olomouc: Refugium, 2008. ISBN 978-80-86715-95-7.
- TILBORG, Sjef Van. *Das Johannes-Evangelium. Ein Kommentar für die Praxis*. Stuttgart: Katholisches Bibelwerk, 2005. ISBN 3-460-33128-3.
- TROMP, S. Duch Svätý jako duše církve: liturgické impulzy. In: *Studijní texty ze spirituální teologie IX. O Duchu*

Svatém a svátosti biřmování. Olomouc: Refugium, 2012, s. 11-45. ISBN 978-80-7412-123-4.

SMAHEL, Rudolf. Globální a dílčí cíle při přípravě na svátost biřmování. In: *Kurs pro kněze v rámci přípravy na Velké jubileum roku 2000.* Praha: Pastorační středisko Praha, 1998.

SZUSTAK, Adam. *Spowiedź.* Kraków: Fundacja MALAK, Kraków 2019. ISBN 978-83-949146-3-9.

VASIL, Cyril. Eucharistické prijímanie detí predtým ako začnú užívať rozum. In: *Theologos* [online] 2004, č. 1 [cit. 08.05.2019]. ISSN 1335-557. Dostupné na internete: www.zoe.sk/pub/doc/theologos/t_eucharisticke_prijimanie_deti.pdf

VOPŘADA, David. Katecheze v patristické epoše. In: DŘÍMAL, Ludvik et al. *O katechezi.* Studie DTI HK. Ústí nad Orlicí: Biskupství královéhradecké, 2009, s. 25-49. ISBN 978-80-7405-061-9.

VOPŘADA, David. Mystagogie jako uvedení do tajemství Krista v rané církvi. In: *Cesty katecheze.* 2010, č. 3, s. 8. ISSN 1803-7224.

WARREN, Rick. *Zbor s jasným cieľom.* Bratislava: Porta libri, 2006. ISBN 80-890-67379.

Metodické materiály

Alfa kurz – příručka. Pezinok: Familiaris, 2009. ISBN 978-80-969022-9-3.

Ako rozbehnúť Alfa kurz. Pezinok: Familiaris, 2009. ISBN 978-80-89428-00-7.

Decision point. Leader Guide. Erlanger: The Dynamic Catholic Institutes, 2014. ISBN 978-1-937509-72-9.

- Chod'te a učte. Metodika pre animátorov skupiniek birmovancov.* Čadca: Emauz, 2004. ISBN 978-80-89390-00-7.
- Objav Krista. Ako viesť kurz.* Bratislava: Slovo medzi nami - redemptoristi, 2010.
- Poučenie o sviatosti birmovania.* Trnava: SSV, 1989. ISBN 80-85128-29-2.
- AMMERLAND, Julia. *Mein Weg zur Firmung. Eine Arbeitsmappe.* Köln: Kohl-Verlag 2018. ISBN 978-3-95686-717-0.
- BACHLECHNER, Angela, SCHÖTTL, Stefan, WECHNER, Hannes. *Stark fürs Leben.* Innsbruck: Tyrolia, 2018. ISBN 978-3-7022-3407-2.
- BAER, Nils. *Youcat - Firmkurs Begleitbuch.* Augsburg: YOUCAT Verlag, 2014. ISBN 978-3-9451-48-02-0.
- BAGINOVÁ, Martina. *Na cestu viery s YOUCAT-om. Úlohy.* Nitra: KSNR, 2013. ISBN 978-80-89481-22-4.
- BRODHUEHRER, Ross. *H2O – Cesta viery. Príručka pre vedúceho.* Spišská Nová Ves: ZKSM, 2017.
- EHEBRECHT-ZUMSANDE, Jens. *Zu Haus bei Gott. Handreichung zur Firmvorbereitung.* München: Kösel-Verlag, 2010. ISBN 978-3-466-36905-8.
- EHEBRECHT-ZUMSANDE, Jens, KASSENS, Bernhard. *Wie das perlt...!* München: Kösel-Verlag, 2015. ISBN 978-3-466-36900-3.
- HOFRICHTER, Claudia, FÄRBER, Elisabeth, VOGELMANN, Wilfried. *Ich Glaube. Handreichung zur Firmvorbereitung.* München: Kösel-Verlag 2001. ISBN 978-3-466-36574-0.
- GERČAK, František. *Poznaj a ver. Sviatosti.* Bardejov: 2002.

ISBN 978-80-7165-338-1.

GUMBEL, Nicky. *Alfa. Otázniky života*. Pezinok: Familiaris, 2009. ISBN 978-80-89428-01-4.

KOMISIA PRE PASTORÁCIU MLÁDEŽE NITRIANSKEJ DIECÉZY. *Námety na streká pre birmovancov*. Bratislava: ZKSM 2002. ISBN 80-968561-2-X.

MEUSER, Bernhard, BAER, Nils. *Youcat - Príprava na birmovku*. Bratislava: Karmelitánske nakladateľstvo, 2013. ISBN 978-80-8135-040-05.

MICHALÍČEK, Martin. *Na cestu viery s YOUCAT-om. Príručka pre animátorov*. Nitra: KSNR, 2013. ISBN 978-80-8948-121-7.

OPATRŇÝ, Aleš. *Príprava na biřmování. Pomůcka pro ty, kdo vedou přípravu* [online] [cit. 10.05.2019]. Dostupné na internete: www.knihovna.net/KNIHA/0058_t.htm

PASCAL, Thomas. *Príprava na biřmování, nebo k novému zasvěcení / Cesta víry II. díl* [online]. Praha: Pastorační středisko při Arcibiskupství pražském, 1992 [cit. 15.03.2019]. Dostupné na internete: www.pastorace.cz/texty/knihovna/priprava-na-birmovani-nebo-k-novemu-zasveceni-cesta-viry-ii-dil

PASCAL, Thomas. *Itinerari catecumenali. Per il battesimo dei giovani e degli adulti*. Roma: Paoline, 1996. ISBN 978-88-31510-561.

PIETRON-MENGES, Annegret, PAUS, Hans Gerd. *Auf Sendung und Empfang*. Düsseldorf: Patmos Verlag, 2008. ISBN 978-3-491-76451-4.

REMERY, Michel. *Tweetuj s Bohom*. Bratislava: Don Bosco, 2017. ISBN 978-80-8074-379-6.

REMERY, Michel, SPRUIT, Ilse. *Tweetuj s Bohom. Príručka*

[online] Bratislava: Don Bosco, 2017 [cit. 10.5.2019].
Dostupné na internete:
www.tweetujsbom.sk/s/TwGOD-SKK-Manual-nahlad.pdf

SCHULZE HERDING, Jürgen. *Stark! Mich firmen lassen. Handbuch für Firmbegleiter*. München: Deutscher Katecheten-Verein e.V., 2015. ISBN 978-3-882-07415-4.

SIMAJCHL, Ladislav. *Dospívání* [online]. A.M.I.M.S, 2005 [cit. 19.06.2019]. Dostupné na internete:
www.fatym.com/taf/knihy/dospiv.htm

ŠELINGA, Jozef. *Spoločne objavujeme dar I. diel*. Nitra: KSNR, 2003. ISBN 80-88741-42-4.

ŠELINGA, Jozef. *Spoločne objavujeme dar II. diel*. Nitra: KSNR, 2004. ISBN 80-88741-47-5.

ŠELINGA, Jozef. *Spoločne objavujeme dar III. diel*. Nitra: KSNR, 2005. ISBN 80-88741-57-2.

ŠTEFÁK, Richard. *Ziskaj si svojho birmovanca* [online] [cit. 10.5.2019]. Dostupné na internete:
www.martindom.sk/index.php?id=570

TICHÝ, Radek. *Tvůj křest a biřmování s promluvami papeže Františka*. Praha: Karmelitánske nakladatelství 2019. ISBN 978-80-7566-113-5.

VELLGUTH, Klaus et al. *Firmung vernetzt. Die Welt ist nicht genug. Handreichung*. München: Kösel Verlag, 2015. ISBN 978-3-466-36930-3.